

Neologisme jurnalistice

Ioana-Cristina PÎRVU

Key-words: *neologisms, Romanian newspapers, assimilation, new meanings*

Presa percepută ca o putere, chiar dacă e situată numai pe locul al patrulea în ierarhie, influențează comunicațional „masele”, impunând un anumit „model” lingvistic, nu întotdeauna benefic. Consecința acestei mișcări în dinamica limbii române actuale este invazia agresivă a termenilor străini împrumutați recent, nu numai în limbajele de specialitate, ci și în lexicul de zi cu zi.

În presa scrisă actuală, fenomenul are avantajul facilității: termenul este preluat ca atare din dorința de exprimare mai „literară”, mai „cultă” sau mai „tehnică” ori de recuperare a rămânerii în urmă în diverse planuri. Însă o privire obiectivă asupra împrumuturilor lexicale implică distincția dintre împrumuturi „necesare” și împrumuturi „de lux”, dihotomie prezentă la Adriana Stoichițoiu-Ichim, care analizează aspectele actuale ale influenței limbii engleze în limbajul presei românești. Autoarea constată că realitatea lingvistică nu permite o delimitare precisă între *anglicisme/americanisme* (cuvinte în curs de asimilare) și *xenisme* (cuvinte neadaptate, numite și *barbarisme* – Stoichițoiu-Ichim 2001b: 83), optând pentru utilizarea primului termen într-o clasificare din perspectivă normativă a noilor unități lexicale intrate în limba română în număr atât de mare. Funcția referențial-informațională a limbajului publicistic impune ca definitorie utilizarea neologismelor care introduc concentrație maximă în textul jurnalistic, apropiindu-l de stilul științific.

1. Urmând modelul de mai sus, vom inventaria cele mai frecvente **împrumuturi „necesare”** (motivate denotativ sau stilistic) prezente în limbajul jurnalistic actual.

1.1. Categoria **împrumuturilor denotative** – justificată de nevoia de a desemna un nou referent – cuprinde, în general, termeni de specialitate (simpli sau compuși) neatestați în DEX sau DCR, preluați ca atare, inclusiv cu pronunția specifică, dar adesea „românizată”:

– **termeni economico-financiari:** „*Cardul* e trecut încă o dată prin aparat. Plătești *cash*” (Dv 4, 2004: 17) [–DEX, +DCR]; „*Dealeri* de droguri sintetice, prinși în Capitală” (A 4251, 2004: 12) [–DEX, +DCR]; „considerate de unii *dealeri* ca fiind operațiuni speculative” (A 4244, 2004: 5); „*Leasing*-ul sporește afacerile cu asigurări” (EZ 3579, 2003: 11) [–DEX, –DCR];

– **termeni tehnici:** „*Airbag*-urile le-au salvat” (A 4311, 2004: 9); „*Hackeri* bucureșteni capturați cu ajutorul FBI” (RL 4387, 2004: 27); „De la astfel de *clone* [–

DEX, +DCR] (nu fizice, ci psihice), de la astfel de *cyborgi* ai disimulării nu ai ce scoate, jurnalistic vorbind” (EZ 3647, 2004: 19); „Disputa între Ionel Blănculescu și Eugen Chirovici pe tema autorizării speciale a companiilor *off-shore*” (A 4271, 2004: 6) [-DEX, +DCR: (tehn.) -Privitor la petrolul submarin-]; „*Playere MP3* cu *harddisk* sau *CD*” (EZ 3758, 2004: 20); „O revoluție în lumea *notebook*-urilor – *IBM ThinkPad X40*” (A 4235, 2004: 6); „ONRC a publicat pe *site* // Lista firmelor-fantomă” (EZ 3666, 2004: 11); „Prețul unei *tastaturi* vândute pe bursele electronice variază într-o plajă largă de valori, de la 3 euro până la 33 euro” (RL 4343, 2004: 5);

– **termeni din domeniul comunicațiilor și presei:** „*E-mail*-urile respective au ajuns însă în mâna presei...” (RL 4314, 2004: 1) [-DEX, +DCR]; „Infrafracțiunile informatice fac ravagii în rândul utilizatorilor de *Internet*” (A 4240, 2004: 4); „sistemul *on-line* de plată a taxelor” (A 4242, 2004: 5) [-DEX, -DCR]; „Nu sexul face *ratingul*” (A 4297, 2004: 4) [-DEX, -DCR];

– **termeni sportivi:** „Trasee de *cicloturism* și *mountain bike* pentru începători și avansați” (A 4271, 2004: 9); „... (cu etape de calificare, *play-off*-urile și finală)” (RL 4343, 2004: 5); „Un *derby* incendiar” (RL 4257, 2004: 8); „Vacanță în adâncul Mării Negre. – *Scuba-diving* și *snorkeling* pe litoralul românesc” (EZ 3737, 2004: 10);

– **termeni din domeniul artistic:** „Surpriză de proporții în *box office*-ul american” (A 4326, 2004: 9); „Invație de *kitsch*, sărăcie cu *sclipici*” (EZ 3581, 2003: 4); „ce anume spunea vocea din *off*” (Dv 4, 2004: 6); „noua fițuică va avea o echipă puternică de *paparazzi* care va poza de pe blocurile vecine ce are lumea prin casă” (AC 21, 2004: 11) [-DEX, +DCR]; „vedetă a recent-încheiatului *sitcom* „*Friends*”, actorul-producător se gândește tot mai mult și la ideea de a avea copii” (RL 4312, 2004: 26) [-DEX, -DCR].

Ca o dovadă a acceptării împrumutului în română, unii dintre acești termeni de specialitate, care îndeplinesc numai funcții denominative, apar în textele jurnalistice ca formații derivate (cu prefixe și sufixe) sau intră în cuvinte compuse pe teren românesc: „Președintele Iliescu cere anumitor forțe politice să nu mai facă *anti-lobby* la UE” (A 4313, 2004: 12); „Investitorii la bursă vor fi despăgubiți dacă societățile de *brokeraj* intră în faliment” (A 4314, 2004: 6); „Ușor cu *gipanul* pe scări” (AC 32, 2004: 32); „Noile tehnologii stimulează noi forme de oralitate, zic unii *mass-mediologi* faimoși” (D 366, 2000: 4); „Pîrtie, vin *schiorii!*” (EZ 3581, 2003: 5); „*starlete TV*” (Dv 18, 2004: 5); „Cannes 2004 // Cântă, zeiță, mânia ce-aprinse pe Brad Pitt *hollywoodianul*... s-a antrenat cu specialiști în *body-building* timp de șase luni” (A 4313, 2004: 3); „*Folclor-kitsch*” (EZ 3581, 2003: 4); „Curtea de Casație a făcut lumină în dosarul «Flavius Bloancă» // *Milițian-killer*, specializat în rupturi de splină” (RL 4369, 2004: 9).

1.2. În presa actuală, *împrumuturile* motivate *stilistic* reprezintă o categorie mai eterogenă decât cea justificată denotativ, sensurile nou apărute fiind susținute, în principal, de funcția expresivă și de cea conativă, proprii discursului jurnalistic.

Împrumuturile stilistice sunt folosite deliberat:

– **pentru evocarea „culorii locale”:** „Are balta pește: de la PETROM, unde tronează *gangsterul* Liviu Luca, mult prea guraliv în legătură cu apartenențele lui la francmasonerie” (RM 700, 2003: 3); „*Good bye Năstase?*” (EZ 3764, 2004: 4); „*Jogging*-ând prin Capitală” (D 463, 2002: 18); „Baronii *rock'n roll*” (A 4296, 2004: 1); „*Skimmer*-ii români au zăpăcit bancomatele din Italia” (EZ 3661, 2004: 9);

– **cu intenție ironică:** „să înghiți porția zilnică de istericale ale vreunui *bossulete* dâmbovițean” (D 394, 2000: 8); „un alt exercițiu de tâmpificare: *ciunga shock* a știrilor de la ora 5” (Dv 5, 2004: 18); „Deși ilegală, celebra cursă «GumBall 3000» atrage anual vedete de film, cântăreți, atleți profesioniști și membri ai *high-life* pasionați de mașini de mare viteză” (EZ 3733, 2004: 7); „Stăpâna ei, de altfel, a dezbrăcat-o, îmbrăcând în schimb haina de lucru pentru a se lua la trântă *live* cu tovarășul Onuțanu. Rezultatul? S-a văzut...” (RL 4340, 2004: 1).

Ele cunosc și o extindere a sferei de utilizare:

– în **domeniul politic, economic, socio-cultural:** „*Big-Bangul* extinderii” (22 729, 2004: 8); „Cum a ajuns Remus Trucică aici? Eh, asta e o întrebare, dar ceea ce e sigur e că gagiul a plecat din postul de director al unei firme de Internet, pe care patronul – nimeni altul decât *biznismanu’ hiperpesedist* Alexandru Bitner (mogulul de la Gura Portiței) – a vândut-o pe o remorcă de bani grupului RDS” (AC 21, 2004: 19); „România în *ping-pong*-ul transatlantic” (22 729, 2004: 4); „*Poker* bugetar” (D 366, 2000: 3); „Cu Radu Mazăre în *pole-position*, Constanța pare să revină PSD” (A 4303, 2004: 2); „*Show hollywoodian* la Boston // Stânga democrată îl atacă pe Bush” (RL 4367, 2004: 8); „Rate cu *spray* lacrimogen” (EZ 3588, 2003: 4); „Vadim Tudor, caricatura justițiară, și Gigi Becali, filozoful practicant, îmbracă și ei straie de *superman-i* și *speiderman-i* ai poporului oprimat” (EZ 3707, 2004: 4); „*Training* electoral” (RL 4205, 2004: 2);

– și chiar în **limbajul colocvial**, contexte în care își pierd caracterul monosemantic, dezvoltând sensuri noi, metaforice¹: „Paradoxal, căutarea de *cool* e un semn de înțelepciune, să va vedea mai târziu de ce...” (EZ 3638, 2004: 23); „Se înțelege că e *OK* să furi, urât e să ai interese politice” (Dv 4, 2004: 4); „Egalitatea de șanse și drumul în viață // «*Sacses stori*» cu odraslele politicienilor” (RL 4363, 2004: 3). Deși multe dintre aceste sensuri metaforice conotate peiorativ sunt contextuale, ocazionale, ele reprezintă un argument în plus privind permanenta căutare a ineditului expresiv, trăsătură definitorie a discursului jurnalist actual: „s-a adresat *fanilor* săi politici, care s-au și evaporat în câteva minute din parc” (RL 4202, 2004: 20); „este vorba despre Dorian Stanciu (49 de ani), administrator al SC Adriandra Impex SRL Ploiești, o „piesă” extrem de importantă în *puzzleul* infrațional...” (RL 4320, 2004: 28); „*Ping-pong* cu bebeluși între autorități” (EZ 3750, 2004: 12).

Prin conotațiile lor „străine”, împrumuturile stilistice (fie că provin din limba engleză, franceză, italiană, germană sau japoneză) își asigură expresivitatea în raport cu posibilele echivalente românești: „Virgil Nicolaev, «*il cappo di tutti cappi*»” (RL 4150, 2003: 32); „Noul «naș» al mafiei vrâncene este, fără drept de tăgadă, șeful PSD Vrancea, Marian Oprișan, fost manechin la Fabrica de Confecții din Focșani, fiind secondat îndeaproape de fostul *capo di tutti capi* Horia Furtună, un dinozaur comunist, ex-deputat în Marea Adunare Națională până în 1989” (RL 4348, 2004: 2); „De la *proboi* la *pizza*” (D 396, 2000: 16); „*Sechete de familie*” (AC 21, 2004: 7) (cu referire la Ioan Seche); „După un *tête-à-tête* cu Costi Ioniță și curtea făcută Nicolei, // Lia Roberts s-a dezlănțuit pe blues-ul lui A.G. Weinberger” (A 4271,

² Adriana Stoichițoiu-Ichim (2001b: 103) îl numește „proces de determinologizare”.

2004: 2); „*Virusland*” (D 385, 2000: 14). Valoarea expresivă este semnalată cititorului prin mărci specifice inserate în textul jurnalistic:

– **ghilimelele**: „Salariile *«boss-ilor din presă»*, noua obsesie prezidențială” (RL 4310, 2004: 3); „Hands-free-ul e *«cool de cool»*” (EZ 3621, 2004: 3); „Nișa *«cool»*” (EZ 3638, 2004: 23); „Studentii din Constanța s-au înghesuit pe job-uri de *«promotor»* și *«hostess»*” (A 4307, 2004: 12); „El va conduce mai departe fie Senatul, fie Guvernul; va reprezenta România în Europa și în lume; în orice caz, va fi *«el lidero maximo»* în PSD” (EZ 3748, 2004: 4); „*«Of course, a Jag!»*” (A 4335, 2004: 11); „Firmele *«off-shore»* scot anual din România peste un miliard de dolari” (RL 4321, 2004: 4); „Directoarea *«strip-tease»* poate scăpa de sancțiuni” (EZ 3620, 2004: 3);

– **asocierea termenului străin în context cu un pseudo-echivalent românesc**: „Tărăcilă și-a făcut *harakiri* (și-a dat demisia)” (RL 4347, 2004: 2);

– **scrierea cu italice**: „Nu m-a intrigat nici stângăcia, neliniștită de note isterice, a candidatului principal, nici fastul *à l'américaine* cu care au fost primiți în sala Polivalentă băieții de băieți care domnesc peste sectoare, nici adularea șefului «Aaa-di! Aaa-di! Aaa-di!» și nici obsesia pe care au dezvoltat-o liderii locali pentru Traian Băsescu” (Dv 18, 2004: 5); „urmărind harta *campus-ului*” (D 365, 2000: 4); „...întru desăvârșirea *entertainment-ului*” (D 361, 2000: 4); „*Flower-power* și celularul” (D 366, 2000: 8); „Până la execuția politică sumară sau *happy-end-ul* neașteptat, eu zic să ne facem comozi pentru campania electorală, pe marginea șanțului la o bărfă și-o sămânță de bostan” (Dv 18, 2004: 4); „semn că la mijloc e vorba și despre oarece *know-how*” (D 396, 2000: 9); „O poveste de *love-hate* cu regimul comunist trăită la vârful serviciilor secrete” (Dv 4, 2004: 5); „Doar numele mari le mai trezesc atenția celor din *middle-class-ul* dâmbovițean, dar și atunci mai ales pentru că e de *bon-ton* să spui: «Dragă, am fost aseară la Cesaria Evora! Ce voce!...»” (Dv 18, 2004: 10); „*On-line* sau deloc” (D 361, 2000: 4); „Urale prelungite îl întâmpină pe Viorel Hrebengiuc, care își începe *speech-ul* arătând că aduce, de la București, sprijin pentru primarul Sechelariu...” (Dv 18, 2004: 13); „Mitocanul *underworld* și țoapa *downtown*” (D 366, 2000: 8);

– **cumul de mărci conotate ironic sau peiorativ**: „Nu Năstase îl trimite pe Iliescu la pensie. Aici Iliescu e *«the master of the game»*” (22 751, 2004: 1).

1.3. Conform criteriului formal, majoritatea anglicismelor care desemnează inanimate se încadrează, în general, în categoria neutrilor românesc cu pluralul în desinența *-uri*, „clasificator substantival” (Pană Dindelegan 2002: 37), care permite încadrarea bazelor în această clasă: „uitându-mă pe sutele de cărți, reviste, *CD-uri* dedicate «istoriei recente»” (Dv 4, 2004: 3); „*Harddisk-uri* second-hand, pline cu date confidențiale” (EZ 3707, 2004: 15); „*Joburi* pentru studenți” (EZ 3574, 2003: 9); „Vila – un adevărat palat –, garnisită cu 10.000 de metri pătrați de teren aferent, cu câteva zeci de camere, *livinguri*, dormitoare, trei garaje și alte dependențe” (RL 4309, 2004: 1); „România [...] care, în nici un caz, nu este o superputere care să-și permită *show-uri* politice hollywoodiene” (A 4306, 2004: 1); „*site-urile* electronice ale Parlamentului” (A 4294, 2004: 1); „se consacrau *talk-show-uri* lungi cât o noapte butonată între Tucă și Călinescu” (D 365, 2000: 12); „Sunt un fel de *upgrade-uri* ale personalităților oricum goale” (EZ 3647, 2004: 19). În cazul împrumuturilor stilistice am înregistrat și alte forme de plural decât cele în *-uri*, și anume pluralul de

tip popular/colocvial, într-o exprimare familiară, ușor ironică: „*Homeleșii*, murdari, îmbrăcați cu haine pe care nu le-au curățat vreodată” (A 3890, 2002: 1); „*Homleșii* politici” (A 4378, 2004: 1). În ceea ce privește adaptarea împrumuturilor verbale, această categorie se încadrează, de regulă, în prima conjugare (cu sufixul *-ez* la persoana I a indicativului prezent): „și o incapacitate structurală, organică de a se opri la ceva, *de a campa* într-o zonă” (D 369, 2000: 15); „*clিকেzi* acolo, dincolo...” (A 4307, 2004: 4); „Bande conduse de români *clonează* cardurile bancare” (A 4331, 2004: 1); „Astfel, ei pot *să-și downloadeze* piesa preferată” (RL 4330, 2004: 22); „*Zapam* pe televizor ca să-mi împrăspățez memoria” (Dv 20, 2004: 3); „PRO TV-ul este pustiu fără Teo de la 6 la 7, Regiunea Autonomă Bonomă pe care Teopreai, uitând *s-o zapezi* mai departe, deși decorul era oribil, iar invitații făceau figurație...” (D 462, 2002: 17).

1.4. Un alt aspect interesant al acestor împrumuturi este adaptarea lor morfologică. Se observă frecvent dificultăți de adaptare a împrumuturilor (în special, a anglicismelor) la sistemul flexionar românesc. În ciuda faptului că engleza și româna aparțin la familii de limbi distincte, presiunea sistemului limbii noastre și efectul analogiei se dovedește mai puternic în a asimila morfologic termenii străini: „Măinile *bodiguarzilor* spitalului au fost strânse de candidatul PSD” (A 4316, 2004: 3); „Surpriză de proporții în *box office-ul* american” (A 4326, 2004: 9); „Mare studio clandestin de *CD-uri pirat*, descoperit în casa fiului unui maior SRI” (A 4325, 2004: 12); „Opinia *dealerilor* după recenta apreciere a dolarului” (A 4215, 2004: 5); „Viorel Moldovan, *golgeterul* lui FC Nantes” (RL 4246, 2004: 10); „APAPS nu a vrut să spună mai nimic despre *holdingul* care a devenit proprietar majoritar al SNTR” (EZ 3620, 2004: 1); „În epoca *Internetului*, să aduci un om de la Suceava la București pentru a depune câteva foi de hîrtie la un ghișeu pare complet absurd” (Dv 2, 2004: 20); „Polonicul bate *laptopul*” (A 4254, 2004: 4); „A fost, alături de primul ministru Margaret Thatcher, promotorul celei mai importante reforme economice, într-o vreme când *liderii* occidentali cochetau tot mai mult cu economia marxistă” (RL 4323, 2004: 6); „*Shopping-ul* primește binecuvântarea” (EZ 3578, 2003: 5); „*Summitul* s-a centrat asupra altor două teme dificile” (RL 4310, 2004: 6); „În delirul *week-end-ului* tenisistic” (22 726, 2004: 19).

În limbajul jurnalistic actual, tendința generală este de a păstra împrumuturile în forma lor grafică originală: „Mult mai pașnic este A. Mihai (PUR), armator, *boss* al Rotary Club” (A 4303, 2004: 2); „Transilvania, îngropată în *confetti*” (RL 4299, 2004: 2); „Gabriel Liiceanu a ținut un discurs coerent și grav, prin care parcă a vrut să combată atmosfera de lehamite și de *déjà-vu*” (RL 4314, 2004: 25); „Vânătoarea, un *hobby* prea scump pentru românii de rînd // Nobila artă de a ucide, rezervată elitelor” (EZ 3616, 2004: 6); „Pretextând că fac *lobby* pentru integrare” (A 4244, 2004: 2); „strategiile de *marketing*” (D 367, 2000: 13); „Wilkinson, vînat de *paparazzi*” (RL 4236, 2004: 8); „Țigăncușa îi bagă sub nas un tub de *spray*” (Dv 4, 2004:17); „Și dispune și de un *staff* uimitor de eteroclit” (EZ 3622, 2004: 12); „Dorel Simion încă în *stand-by*” (RL 4255, 2004: 11); „Caviarul și *vodka*” (RL 4310, 2004: 6); „Interminabilul *zapping*” (22 726, 2004: 18). Această tendință este motivată, în funcție de categoria împrumuturilor, de caracterul internațional și de funcția denotativă a noilor termeni, de forța lor de a evoca culoarea locală și de prestigiul sau sonoritatea cuvîntului împrumutat – unicul atu al prezenței lui în

limbă. În situația în care se preferă anumiți termeni cu caracter denotativ, se remarcă, însă, asocierea, în context, a ortografiei fonetice cu valori conotative de tip ironic, peiorativ: „*Golaveraj la înjurături*” (A 4318, 2004: 1); „«Al.I. Cuza» produce *hackeri* pe bandă rulantă // Un student a fost prins la Columbia Pictures Industries cu «comedia» în sac” (RL 4246, 2004: 20); „*TÎLK-SHOW*” (Dv 4, 2004: 6).

Frecvente sunt oscilațiile:

a) în scrierea împrumuturilor simple:

– **prezența grafiei etimologice și a grafiei fonetice:** „PSD preferă stilul static, mai greoi, cu afișe cât blocul și *bannere* din care te privesc încremenite într-un zâmbet chinuit chipurile candidaților, iar, sub ele, câte două-trei vorbe mobilizatoare, gen «Faptele vorbesc»” (A 4312, 2004: 7); „Pe plan mediatic, afișele și *benerile* au împânzit sectorul, ziarele sunt sufocate de articole comandate, iar posturile de televiziune sunt și ele pline de imaginea dlui Dan D.” (RL 4333, 2004: 2); „un afacerist care își trădează din când în când *business*-ul cu mașini în favoarea pasiunii pentru «vechituri» din secolul trecut” (A 4312, 2004: 11); „...însă *biznisurile* l-au ținut departe de Parlament” (AC 21, 2004: 7); [Filmul *Patimile lui Hristos*] „este doar o peliculă produsă de un ne-regizor despre suferințele lui Hristos, prezentate în varianta *chewin-gumm!*” (EZ 3707, 2004: 1); „*Ciungă* pentru creier” (Dv 5, 2004: 18); „Laurențiu, *un homeless* de 15 ani...” (A 4308, 2004: 1); „*Un homles* din Ferentari – lider de zonă pentru PSD în campania electorală” (A 4352, 2004: 9); „Biblia, salopeta și *mouse*-ul, echipamentul obligatoriu pentru candidații PSD” (A 4296, 2004: 14); „Nu e nevoie să vă faceți mici ca să puneți mâna pe *maus*” (AC 21, 2004: 21);

– **grafie etimologică, fonetică și mixtă:** „Încăierare muncitori – *bodyguardzi*, la 4 dimineața” (A 4268, 2004: 3); „o «panteră» neagră și *un bodigard* sârb impresariată de Don King” (A 4320, 2004: 10); „Și-a luat în serios vocația de *badiguard* politic” (22 694, 2003: 4);

b) în scrierea împrumuturilor compuse cu sau fără cratimă: „Primarii de la sate – obligați să furnizeze *on-line* serviciile și informațiile publice” (A 4308, 2004: 6); „sau căutând pe Internet prin puzderia de magazine care preiau comenzi *online* și asigură livrarea la domiciliu” (EZ 3661, 2004: 18); „Marius Moga, „Micul Mozart” al *show-biz-ului* românesc” (A 4251, 2004: 4); „Oricum, spectacolul care a precedat ce s-a întâmplat pe scenă a fost unic: *showbiz*-ul ni s-a dezvăluit în deplinătatea ridicolului său” (A 4295, 2004: 4); „La Brașov, // *Week-end* cu tâlhării, tentative de omor și accidente mortale” (A 4320, 2004: 14); „«Munca voluntară» din *weekend* i-a ajutat foarte mult, polițiștilor rămânându-le acum să schimbe doar tâmplăria ferestrelor și să pună jaluzele” (RL 4308, 2004: 9);

c) în utilizarea cratimei în cazul formelor articulate enclitic sau flexionate: „*Card*-ul tuturor dorințelor” (D 557, 2003: 18); „Fiindcă o bucatăică de plastic teribil de parșivă, care te împiedică să conștientizezi pericolul scăderii numărului de bancnote, *cardul* este nociv pentru cei cu sindromul de cumpărător, aruncându-i cu ușurință în lumea imaginaro-utopico-virtuală a sacului fără de fund” (Dv 4, 2004: 17); „Din sesiunile dintre Bush și Chirac răbufnesc din nou, cu putere, la *summit-ul G8*” (A 4336, 2004: 9); „Participanții la *summitul G8* au avut parte de multe surprize” (A 4336, 2004: 9); „Sărbătoare religioasă *up-gradată?*” (D 366,

2000: 4); „Procesul prin care acești tineri devin americani nu este nici «fierbere», nici «amestecare», ci «*upgrading*»” (Dv 23, 2004: 8).

2. Împrumuturile „de lux” sunt tot mai prezente în limbajul jurnalistic, deși dublează cuvinte sau unități frazeologice existente în limba română: „Obținerea *agreement*-ului din partea autorităților franceze nu pare a fi o problemă” (A 4309, 2004: 14); „Vremuri noi, afaceri noi // Exportul melcilor un *business* profitabil” (RL 4332, 2004: 4); „Banca Țiriac – a noua sucursală în *city*-ul bancar al Bucureștiului” (A 4316, 2004: 5); „Opt *dealeri* de droguri, după gratii” (RL 4220, 2004: 9); „Raportul Freedom House spulberă toate descrierile panoramico-eroice țesute în discursuri de Ion Iliescu pentru a obține un cadru care să-l justifice în fruntea FSN. Fostul activist de partid și de stat, fosta Securitate, tot *establishment*-ul comunist s-a redefinit ca grupare politică de tip democratic” (EZ 3713, 2004: 1); „Ce nu a mai văzut Croazeta: unii împrăștie manifeste, alții împart *gadgeturi* americane” (A 4314, 2004: 4); „Marcel Iureș într-un film *horror* american” (RL 4308, 2004: 8); „Povestea e simplă și cu *happy end*” (D 361, 2000: 4); „Peste ocean, partizanii atitudinii *pro life* (*anti-avort*) și cei *pro choice* (pentru dreptul femeilor de a decide singure asupra trupului lor) se confruntă nu o dată cu vehemență” (D 408, 2000: 7); „Caut un trening în unicul *hipermarket* din România. Normal, albastru, *old-fashion*” (22 726, 2004: 19).

Fără să aducă informații suplimentare (de natură cognitivă sau expresivă), împrumuturile „de lux” sau „cultismele” (Guțu Romalo 2000: 141) sunt motivate, însă, negativ, de insuficiența cunoaștere a limbii (engleze/române), de veleitarismul intelectual și de afectare, dar, mai ales, de comoditate sau grabă, justificată, în cazul ziariștilor, precum și de snobismul lingvistic.

Împrumuturile stilistice, fie că sunt din limba engleză, fie că provin din limba italiană, sunt întotdeauna utilizate deliberat (cu intenție expresivă, evocatoare, ironică). Ele pot fi regăsite în varianta colocvială a limbii, de unde sunt preluate de presă. Cititorul este, de regulă, avertizat asupra caracterului străin al termenilor prin mărci specifice inserate în text (ghilimele, scrierea cu aldine sau cu italice): „în emisiune era și cineva care avea un discurs *o.k.* despre problema în cauză și care făcea și nuanțările necesare – Andreea Ghiță de la Facultatea de Litere la Zodia Kitsch” (Dv 4, 2004: 16); „Iliescu *superstar*” (RL 4314, 2004: 2); „...și Fizz, un personaj care s-a impus în *showbiz*-ul neaoș numai cu ajutorul «regiei»” (A 4295, 2004: 4); „...am executat un *zapping* scurt și cuprinzător printre canalele din dotare” (D 360, 2000: 4).

Abordarea împrumuturilor din limbajul publicistic sub aspectul normei lingvistice (Stoichițoiu-Ichim 2001b: 96–117) relevă, după cum s-a putut observa, numeroase fluctuații explicabile prin cauze obiective (caracterul recent și circulația limitată a împrumuturilor) și subiective (gradul de cunoaștere a limbii engleze și/sau române, mimetismul și snobismul lingvistic). Numărul anglicismelor – termeni neadaptați sau incomplet adaptați la sistemul limbii receptoare – destul de mare în comparație cu împrumuturile din franceză, italiană sau germană, mărește gradul de neologizare a textelor jurnalistice în care apar, simultan cu diminuarea lizibilității acestora, mai ales în cazul termenilor de specialitate. Împrumuturile cu valoare stilistică sunt destul de numeroase în presa actuală, fiind motivate de intenții ironice,

peiorative, de atitudinea de respingere, de starea de spirit (nemulțumire, disconfort, apreciere).

Prin autoritatea cuvântului tipărit, presa scrisă contribuie la „educarea lingvistică” a cititorilor, precum și la îmbogățirea, diversificarea și „europenizarea” lexicului limbii române. Însă consecința utilizării împrumuturilor fără o asimilare corectă poate bloca, dimpotrivă, comunicarea, lăsându-i fără reacție atât pe emițători, cât și pe receptori, care acceptă această globalizare agresivă și intelectualizare a limbajului jurnalistic actual.

Bibliografie

A. Izvoare și lucrări de referință

DCR: Florica Dimitrescu, *Dicționar de cuvinte recente*, ediția a II-a, București, Editura Logos, 1997.

DEX: *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996.

A: *Adevărul*, ziar național independent, București.

AC: *Academia Cațavencu*, săptămânal de moravuri grele, București.

D: *Dilema*, săptămânal de tranziție, București.

Dv: *Dilema veche*, săptămânal de tranziție, București.

EZ: *Evenimentul zilei*, cotidian de informație, București.

RL: *România liberă*, cotidian, București, serie nouă.

22: *22*, săptămânal independent de analiză politică și actualitate culturală, București.

B. Literatură secundară

Cvasnii Cătănescu 2006: Maria Cvasnii Cătănescu, *Retică publicistică. De la paratext la text*, București, Editura Universității din București.

Dimitrescu 1995: Florica Dimitrescu, *Dinamica lexicului românesc – ieri și azi*, Cluj-Napoca, Editura Clusium Logos.

Guțu Romalo 2000: Valeria Guțu Romalo, *Corectitudine și greșală: limba română de azi*, Versiune nouă, București, Editura Humanitas Educațional.

Guțu Romalo 2002: Valeria Guțu Romalo, *Dinamica limbii și normele*, în *Perspective actuale în studiul limbii române* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), București, Editura Universității din București, p. 41–51.

Pană Dindelegan 2002: Gabriela Pană Dindelegan, *Formații substantivale recente și rolul „clasificatorilor” în actualizarea lor contextuală*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), București, Editura Universității din București, p. 31–46.

Stoichițoiu-Ichim 2001a: Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Semiotica discursului juridic*, București, Editura Universității din București.

Stoichițoiu-Ichim 2001b: Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, București, Editura All.

Stoichițoiu-Ichim 2002: Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Asimilarea împrumuturilor englezești: aspecte actuale ale dinamicii sensurilor*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), București, Editura Universității din București, p. 249–262.

Stoichițoiu-Ichim 2003: Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Influența englezei în terminologia politică a românei actuale*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale* (II) (coord. Gabriela Pană Dindelegan), București, Editura Universității din București, p. 299–322.

Stoichițoiu-Ichim 2006a: Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Aspecte ale influenței englezei în româna actuală*, București, Editura Universității din București.

Stoichițoiu-Ichim 2006b: Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Creativitate lexicală în româna actuală*, București, Editura Universității din București.

The Journalistic Neologisms

The paper presents a taxonomy of journalistic neologisms. It is suggested by the reading of several recent works in the field, as well as by the analysis of an extensive corpus of linguistic data concerning Romanian.

Several ideas are underlined: the neologisms invade Romanian newspapers; the rapid assimilation of new words and their new meanings; the dynamics of journalistic neologisms, both on the socio-cultural and on the temporal dimensions.

*Universitatea din București
România*